

Masfjorden Kommune,

Kulturkontoret,

5981 Masfjorden

Søknad om tilskot til restaurering av geitestøl for bruk som dagsturhytte.

Me søkjer med dette Masfjorden kommune om tilskot til restaurering av geitsetra i Kjetlandsdalen og tilbyr at setra etter restaureringa kan brukast som ei open dagsturhytte for alle som ferdast i Kjetlandsdalen.

Men fyrst litt historie om setra og tidlegare bruk:

Dalesetra ligg i Kjetlandsdalen, om lag 2 km frå innmark og andre bygningar på gardsnr 56, bnr 1. Den opphavlege tømmerstova er svært gamal og tente som vårstøl for garden før buskapen kom seg til fjells. Rundt setra var det frå gammalt uteslåttar og uteløer for lagring av høy som vart drege heim på slede om vinteren. Det er grunn til å tru at slåttefolk også overnatta på setra så dei ikkje trong gå heilt heim om kvelden. Me veit at setra var i bruk heilt frå tidleg på 1800-talet. Oldefar min døydde i dette huset natta etter at han skamslo seg, då han fylgde med ei høybør på ein løypestreng ned i Dalen 27. august 1895.

I slutten av 1920-åra bygde far min Albert og bror hans Sigurd opp ein bra avansert geitestøl her: Tilbygg til gamlesetra for ostekoking og mjølkestell. Geitefjøs med bås plass til 150 geiter, og osterøre som vart driven av vasskraft frå elva. Her sov 3 ungdommar, to budeier og gjetaren, i lag på eit på eit trongt loft, dei få timane av døgeret dei ikkje arbeidde. Slik levde dei i 5 månader kvar sommar og haust, i mange år. Ingen luksus med andre ord. Kanskje hadde geitene det meir romsleg enn folka som stelte dei? Etter som stølen mangla veg, måtte det meste av transporten til og frå setra gå på hesteryggen, forutan det som gardsfolka og tenestefolka på stølen bar med seg.

Å driva geitesti på ein veglaus støl var såleis eit strevsamt liv. Men geitene var kanskje likevel det alternativet som gav mest løn for strevet. I ei vanskeleg mellomkrigstid var det såleis geitehaldet og osteproduksjonen som berga mange. Og i krigsåra auka både etterspurnaden og prisen, trass i all kontroll. Ved slutten av krigen var det difor mange geitesti på støl berre i Haugsdalen: Kjetland:

bruk 1, Dalesetra, bruk 2 Kupa, Haukeland: Feten, nedre Storevatn, Haukelandsbotn, Tverberg, bruk 1, Smørdalen og bruk 2 i Kringlebotn. Dessutan produserte dei ost for sal heime på garden både på Haukeland i Bjørnekletten og på Foshaug. Slik var det på mange gardar i Masfjorden utan at eg har fullt oversyn.

Men ein gong var masfjordgeitosten ei kjend «kvalitetsmerkevare» for mange og Masfjorden kunne i mange år kallast ei geitebygd.

I Kjetlandsdalen gjekk seterdrifta veldig bra lenge, heilt til både far og bror hans døydde brått og uventa etter ei ulukke og av sjukdom med mindre enn eitt års mellomrom, begge i sine beste år.

Mor prøvde å driva geitestiet vidare nokre år etter tragedien. Seinare vart setra og beiteretten leigt bort nokre år .Siste året med geitesti i Dalen var i 1946 då folk folk frå bruk 4 i Indre Haugsdal dreiv.

Seinare vart det slutt med seterdrifta både i Dalen og andre stader. Då eg etter kvart, i altfor ung alder, fekk ansvaret for bruket her ,kom mangelen på vedlikehald gjennom mange år alvorleg til syne,Den store geiteflore fall i grus etter nokre år, og seterstova fekk tett tak fyrst i 1956. Då hadde lekkasje i nevertaket alt gjort stor skade. Også tilbygget der dei kokte osten hadde teke mykje skade og vart like godt teke ned.

Eg har ordna på gamle seterhus gjennom heile mitt vaksne liv, ja før det. Då eg som ten-åring byrja å bera måling og kledning til fjells hadde eg 3 setrar som skulle takast vare på. Av det fjerde stod berre grunnane att. Mykje vart øydelagt, men med god hjelp har også noko blitt berga. Setrane på Fonnhaugen og Kupa er godt i stand,og murane ved Svartevatnet har fått nye hus.

Eg har aldri søkt om eller fått noko tilskot til dette arbeidet. No står setra i Dalen att. Det blir nok mitt siste prosjekt og det ville vera ei skam å forlata Dalesetra slik ho står no.

Så mykje historie er knytt til denne staden, både historia til mi slekt og ikkje minst kulturhistoria frå den tida geitene og stølslivet betydde så mykje for så mange i Masfjorden.

Difor er det viktig for meg å gjera dette no for å berga setra som eit verdifullt kulturminne og overlata det til glede og nytte for nye slekter. Ein stad der dei kan både vera og læra.

For no er det andre tider i Kjetlandsdalen, der mine forfedre gjekk med kløvhesten. Vegen som far min og bestefar sakna og drøymde om ligg der ferdig no,med bru over elva. Og me ser alt no at mange har teke han i bruk. Siste ostekjelen er nok kokt i Dalen. Men eg vonar setra framleis kan koma til nytte som eit naturleg mål for turen,der vandrara kan stiga inn ,finna ly når dei treng det, for å eta si niste .Medan dei kanskje undrast og prøver å forstå kva krav og vilkår ungdomar møtte her for 80 år sidan .Her gjekk dei ,arbeidde dei og her budde dei,gjennom ein uendeleg strevsam straum av dagar.Der alle dagar var kvardag, heilt til folk og dyr flytte heim.

Kjetland 25.april 2023

Med helsing Albert Kjetland

